

NÉV, IDENTITÁS, KÖZÉP-EURÓPA

Irodalom- és nyelvtudományi workshop a Magyar Tudomány Ünnepe tiszteletére

Pannon Egyetem Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézet
Nápolyi L'Orientale Tudományegyetem

Veszprém, 2024. november 5.

Absztraktfüzet

Name, Identity, Central Europe

Literary Studies and Linguistics Workshop in Honor of the Celebration of Hungarian Science

University of Pannonia, Institute of Hungarian and Applied Linguistics
University of Naples L'Orientale

5 November 2024, Veszprém

Abstracts

ARANY ZSUZSANNA (University of Pannonia)

A sokoldalúság átka: Csáth Géza identitáskeresése [Searching for Identity: the Case of Géza Csáth]

„Józsi unokaöcsém gyönyörűen fest és rajzol. Józsi csodálatosan hegedül, remekül zongorázik, zenét szerez, nagyszerű író, kitűnő orvos, pompás emberismerő, démonian mulatságos cimbora – ezt leggyakrabban emlegette – Józsi sokkal szebb, mint én, bár hét hónapra született, még nálam is magasabb, vállasabb, roppantul elegáns, érdekes ember, a legkedvesebb rokonom, anyám is nagyon szereti. Brenner Jóska családunk legtehetségesebb tagja” – Kosztolányi Dezsőné szerint így nyilatkozott férje az unokatestvéréről, Csáth Gézáról. Nemcsak a feleség visszaemlékezéséből, de Kosztolányi és Csáth levelezéséből is kiderül, hogy folyamatosan foglalkoztatta őket (főleg utóbbit) a művész-identitás kérdése. Nemcsak Csáth sokoldalúsága volt problémás (a polihisztorság sok esetben szétforgácsolódással fenyeget), hanem a bohém művészlét vs tisztas kenyérkereső foglalkozással bíró polgári életforma közötti döntés dilemmája is. Kosztolányi szerint unokatestvére hibát követett el, amikor a zenész vagy épp az írói hivatást kvázi feladta, és az orvos-pszichiáter pálya mellett tette le voksát; sőt Csáth tragédiáját is (morfinizmus, feleséggyilkosság, majd végül öngyilkosság) erre a voltaképpeni identitásválságra vezette vissza.

Előadásomban egyfelől az életrajzi háttérrel veszem alaposabban szemügyre, másfelől dokumentatív önvallomásokban, szépirodalmi utalásokban és értekezőbb jellegű szövegekben igyekszem tetten érni Csáth esetében az identitáskeresés fázisait.

„My cousin Józsi paints and draws beautifully. Józsi plays the violin wonderfully, plays the piano very well, composes music, he is a great writer, an excellent doctor, a good connoisseur of people, he is a devilishly funny buddy [...] Józsi is much more handsome than me, and despite being born at seven months, he is even taller than me, with broader shoulders, he is extremely elegant, an interesting man, he is my favourite relative, and my mother loves him so much. Jóska Brenner is the most talented person of our family” – *Ilona Harnos quoting Kosztolányi's words regarding Géza Csáth*. Not only from the wife's recollections, but also from the correspondence between Kosztolányi and Csáth, it is clear that they (especially the latter) were constantly concerned with the question of artist identity. Not only Csáth's versatility was problematic (being a polymath in many cases threatens to splinter), but also the dilemma of deciding between being a bohemian artist and a bourgeois lifestyle with a decent profession. According to Kosztolányi, his cousin made a mistake when he almost gave up becoming a musician or a writer, and voted for the doctor-psychiatrist career; moreover, he also traced Csáth's tragedy (morphinism, killing his wife, and finally suicide) to this actual identity crisis.

In my presentation, on the one hand, I will take a closer look at the biographical background, and on the other hand, I will try to highlight the turning points of Csáth's search for identity through documentary confessions, literary references and his essays.

Arany Zsuzsanna: *Kosztolányi Dezső élete*. Budapest, 2017, Osiris.

Csáth Géza *egybegyűjtött levelezése*. Szöveggyűjtő, jegyz.: Molnár Eszter Edina – Szajbély Mihály. Budapest, 2022, Magvető. [eKönyv, epub]

Csáth Géza: *Önéletrajz*. In *Az Érdekes Újság Dekameronja. Száz Magyar író száz legjobb novellája. I. köt. Budapest, 1913–1916, Légrády Testvérek*, 55–58. p.

Kosztolányi Dezsőné: *Kosztolányi Dezső*. Budapest, 1938, Révai.

Szajbély Mihály: *Csáth Géza élete és munkái. Régimódi monográfia*. Budapest, 2019, Magvető.

BARANYINÉ KÓCZY JUDIT (University of Pannonia)

A lovas múltban gyökerező metaforák. a LÓ kulturális konceptualizációi a magyar kifejezésekben [Metaphors Rooted in Nomadic Horse Culture: Cultural Conceptualizations of HORSE in Hungarian]

Az előadás a *ló* lexémához kapcsolódó kulturális konceptualizációkat vizsgálja a kognitív nyelvészet fogalmi metafora-elmélete (Lakoff–Johnson 1980) és a kulturális nyelvészet elméleti kerete (Sharifian 2011, 2017) alapján. A tanulmány célja, hogy feltárja a *ló* lexémán alapuló metaforákat és metonímiákat, és bemutassa ezek beágyazódását a magyar kulturális hagyományba. Az elemzéshez felhasznált adatok *A magyar nyelv értelemző szótárából* és más frazeológiai gyűjteményekből származnak, esetenként pedig a *Magyar Nemzeti Szövegtárból* vett példák szolgálnak további magyarázattal.

Az eredmények azt mutatják, hogy a ló MÉRETE és EREJE fontos forrástartomány a nem emberi (külső) jelentéskiterjesztésekben, gyakran növények és más állatok méretének jelzésére. A lóhoz társított ERŐ és GYORSASÁG fogalma hagyományosan a közlekedésben betöltött szerepéből ered. A LOVAGLÁS a HATALMAT és FÖLÉNYT jelenti, amelyet interperszonális kapcsolatokra alkalmaznak, továbbá a MENTÁLIS ÁLLAPOTOK vagy CSELEKVÉSEK, mint például makacs vagy gyakran ismételt viselkedés leírására is használnak. A LÓ és a LOVAGLÁS összekapcsolódik az ESÉLY, NYERESÉG és SIKER konceptualizációjával is, és mint ÉRTÉKES ÁLLAT, a ló tapasztalati alap más ÉRTÉKES DOLGOK számára is. A LÓ MINT RANG konceptualizáció különböző kontextusokban jelenik meg, például a középkori lovagi cím, amely a vallás, a haza és a nők védelme iránti elkötelezettséget, valamint a társadalmi státuszt jelentette. Végül a LÓ MINT VARÁZSERŐVEL BÍRÓ LÉNY kapcsolódik a sámánizmus és boszorkányság hiedelmeihez. Ezek alapján a LÓ kulturális konceptualizációi alapvetően pozitívak, mivel a múltban számos életterületen előnyt és különleges képességeket biztosított lovasának vagy tulajdonosának.

This presentation investigates cultural conceptualizations related to the lexeme *ló* ‘horse’ using the Conceptual Metaphor Theory of cognitive linguistics (Lakoff & Johnson, 1980) and the theoretical framework of Cultural Linguistics (Sharifian, 2011, 2017). The aim of the study is to explore metaphors and metonymies based on the lexeme *ló* ‘horse’ and to demonstrate their embedding in Hungarian cultural traditions. The data utilized in the analysis is derived from the *Dictionary of the Hungarian Language* and other phraseology collections. Occasionally, examples from the Hungarian National Corpus are used to provide context or clarification.

The results indicate that the SIZE and STRENGTH of the horse are significant source domains in non-human (external) extensions, often used to denote the SIZE of plants and other animals. The concept of STRENGTH and SPEED associated with the horse traditionally originates from its important role in transportation. HORSEBACK RIDING signifies POWER and SUPERIORITY applied to interpersonal relationships, additionally, it is linked to describe MENTAL STATES or ACTIONS, namely, stubborn or habitual behaviour. HORSE and HORSE RIDING are also connected to the conceptualizations of OPPORTUNITY, PROFIT, and SUCCESS, and as a VALUABLE ANIMAL, the horse serves as an experiential basis for other VALUABLE THINGS. The conceptualization of HORSE AS A RANK appears in various contexts, such as the knightly title from the Middle Ages, which indicated a person's commitment to religion, homeland, and the protection of women, also representing social status. Finally, the HORSE AS A MAGICAL ENTITY is linked to beliefs of SHAMANISM and WITCHCRAFT. Based on these observations, the cultural conceptualizations of HORSE are unequivocally positive, originating from the fact that it provided advantages and special abilities to its rider or owner in many areas of life in the past.

Mentre lo studio dei marchionimi ha ricevuto un'attenzione specifica tra gli studi linguistici, l'onomastica dei prodotti commerciali merita un'attenzione più estesa. L'attuale legislazione comunitaria (EU 1169/2011) prescrive infatti che, accanto ai nomi commerciali, i prodotti alimentari abbiano una specifica denominazione attesa dalla legge che garantisca “un elevato livello di protezione dei consumatori in materia di informazioni sugli alimenti” (capo I, art. 1). A questo scopo, la doppia denominazione di un prodotto alimentare è assolutamente necessaria, nel caso in cui il produttore voglia servirsi di un marchionimo per commercializzarlo.

Tuttavia, spesso le etichette riportano molteplici denominazioni diverse per uno stesso alimento confezionato. Queste sinonimie generano probabilmente ridondanze poco funzionali agli scopi informativi prescritti dalla normativa.

Il contributo intende quindi illustrare le modalità denominative degli alimenti a partire dalle prescrizioni della legge per soffermarsi poi sui marchionimi e le ulteriori sinonimie usate sulle confezioni alimentari.

While the study of brand names has received specific attention among linguistic studies, the onomastics of commercial products deserves more extensive attention. Indeed, current EU legislation (Regulation EU No. 1169/2011) requires that, alongside trade names, food products have a specific name expected by law that guarantees “a high level of consumer protection in relation to food information” (Chapter I, Article 1). For this purpose, dual naming of a food product is absolutely necessary in case the manufacturer wants to use a brand name to market it.

However, labels often carry multiple different names for the same packaged food. These synonyms are likely to generate redundancies that do little to serve the informational purposes prescribed by the regulations.

Therefore, the paper aims to illustrate the naming methods of foods starting with the requirements of the law and then focusing on the brand names and additional synonyms used on food packaging.

DAL POZZO, LENA (University of Florence)

L'uso del pronome di prima persona singolare in *Kissani Jugoslavia* di Pajtim Statovci e nelle sue traduzioni in italiano e in ungherese [The Use of First Person Pronoun Singular in Pajtim Statovci's *Kissani Jugoslavia* and its Translations in Italian and Hungarian]

Il romanzo *Kissani Jugoslavia* (2016) (it. *L'ultimo parallelo dell'anima*, hu. *Macskám, Jugoszlávia*) di Pajtim Statovci, scrittore finlandese multilingue originario del Kosovo, si caratterizza per una ricca narrazione in prima persona che si traduce in monologhi interni che si alternano a paragrafi più brevi. Il registro della narrazione e dei dialoghi può essere considerato un linguaggio standard, anche se l'uso frequente e sintatticamente ridondante dei pronomi di prima persona ricorda l'alta frequenza dei pronomi personali nel registro colloquiale (cfr. Hakulinen 2003, Tiittula e Nuolijärvi 2013). In finlandese i soggetti di prima e seconda persona sono generalmente nulli se non sono coinvolti significati discorsivi particolari (ad esempio, enfasi, contrasto). In generale, un comportamento molto simile si osserva in italiano e in ungherese. Questa relazione si basa sul lavoro di Dal Pozzo e Ylinärä (2023) e mira ad ampliare la discussione sulla presenza di pronomi di prima persona singolare palesi e nulli nel testo originale finlandese e nella traduzione italiana anche alla traduzione ungherese, alla luce delle proprietà discorsivo-funzionali e sintattiche dei pronomi di prima persona soggetto e dei possibili cambiamenti di significato nelle lingue di arrivo.

The novel *Kissani Jugoslavia* (2016) (it. *L'ultimo parallelo dell'anima*, hu. *Macskám, Jugoszlávia*) by Pajtim Statovci, a multilingual Finnish writer from Kosovo, is characterized for a rich first-person narration which results in parts that are alike internal monologues that alternate with shorter paragraphs. The register of narration and dialogues can be seen as standard language even though the frequent and syntactically redundant use of first person pronouns resembles the high frequency of personal pronouns in the colloquial register (cf. Hakulinen 2003, Tiittula and Nuolijärvi 2013). In Finnish first and second person subjects are generally null if no special discourse meanings (e.g. stress, contrast) are involved. In general, a very similar pattern holds for Italian and Hungarian. This talk is based in Dal Pozzo and Ylinärä's work (2023) and aims at enlarging the discussion about the presence of overt and null first person singular pronouns in the Finnish original text and the Italian translation also to the Hungarian translation in light of the discourse-functional and syntactic properties of the first person subject pronouns and of the possible changes of meaning in the target language(s).

Cardinaletti, Anna. 2004. «La traduzione dei pronomi: interferenza sintattica e cambiamento linguistico». In *Lingua, mediazione linguistica e interferenza*, edited by Giuliana Garzone, Anna Cardinaletti, 129–150. Milano: Franco Angeli.

Cardinaletti, Anna. 2005. «La traduzione: un caso di attrito linguistico». In *L'italiano delle traduzioni*, edited by Anna Cardinaletti, Giuliana Garzone, 59–83. Milano: Franco Angeli.

Dal Pozzo, Lena and Elina Ylinärä. 2023. «Minä-pronoun in literary translation. Observations on a FinnishItalian translation». *Studi Finno-ugrici*, n.s., vol. 3 (2023): 1-48. URL: <<http://www.serena.unina.it/index.php/studifinno/article/view/10971>>. DOI: <<https://doi.org/10.6093/1826-753X/10971>>.

Hakulinen, Auli. 2003. «Vielä nykysuomesta ja sen huollosta. Ovatko puhuttu ja kirjoitettu kieli erkaantuneet toisistaan?» [Again about contemporary Finnish and its maintenance. Have the spoken and the written language diverged?]. *Kielikello*, vol. 1 (2003). URL: <https://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=13&aid=1401>>

Statovci, Pajtim. 2014. *Kissani Jugoslavia*. Helsinki, Otava. [Hu: Huotari, Olga, 2017, *Macskám, Jugoszlávia*; It: Rainó, Nicola, 2016, *L'ultimo parallelo dell'anima*]

FERRARI, GIORGIA (University of Naples L'Orientale / Alma Mater Studiorum–University of Bologna)

Identità scomposte e identità (ri-)composte. Esempi letterari dagli ambiti magiaro e finlandese a confronto [De-composed Identities and (Re-)composed Identities. Hungarian and Finnish Literary Examples in Comparison]

Attraverso un approccio psicologico-psicoanalitico, la presentazione intende proporre una riflessione sull'identità di due caratteri letterari, protagonisti di opere letterarie, una ungherese e l'altra finlandese, scritte nei primi decenni del Novecento: ci riferiamo all'anonimo protagonista maschile del quarto dei cinque *Mesék, amelyek rosszul végződnek* (Storie che finiscono infellicemente), ovvero il *Negyedik mese* (Quarta storia) (1906) dello scrittore e psichiatra ungherese Géza Csáth (1887–1919), e ad Aalo, la protagonista femminile del romanzo breve *Sudenmorsian* (La sposa del lupo) (1928) della scrittrice finlandese Aino Kallas (1878–1956). A tal fine, illustreremo e analizzeremo dapprima le vicende di cui sono protagonisti i due personaggi, presentandole come percorsi iniziatici-trasformativi (completi o incompleti), per poi proporre un'interpretazione psicologico-psicoanalitica di tali percorsi, individuando possibili corrispondenze psicologiche ai “viaggi” e ai percorsi fisici e concreti intrapresi dai due personaggi. L'analisi, condotta in una prospettiva comparativo-contrastiva, porterà a riflettere su temi quali la composizione (anche nel senso della complessità), la ricomposizione e la frammentazione dell'identità. Allo stesso tempo, verranno presi in considerazione ed evidenziati alcuni aspetti significativi legati alla biografia e all'identità dei due autori (Géza Csáth e Aino Kallas).

Through a psychological-psychoanalytic approach, the presentation will aim to propose a reflection on the identity of two literary characters, protagonists of literary works, one Hungarian and the other Finnish, written in the early decades of the twentieth century: we refer to the anonymous male protagonist of the fourth of five *Mesék, amelyek rosszul végződnek* (Tales which end unhappily), that is to say the *Negyedik mese* (Fourth tale) (1906) by the Hungarian writer and psychiatrist Géza Csáth (1887–1919), and to Aalo, the female protagonist of the short novel *Sudenmorsian* (The Wolf's Bride) (1928) by the Finnish author Aino Kallas (1878–1956). In order to do that, we will first illustrate and analyse the events of which the two characters are protagonists, presenting them as initiation-transformative paths (complete or incomplete), and then propose a psychological-psychoanalytic interpretation of these paths, identifying possible psychological correspondences to the physical and concrete ‘journeys’ and paths undertaken by the two characters. The analysis, which will be conducted using a comparative-contrastive perspective, will lead to a reflection on themes such as composition (also in the sense of complexity), recomposition and fragmentation of the identity. At the same time, some significant aspects related to the biography and identity of the two authors (Géza Csáth and Aino Kallas) will also be taken into consideration and highlighted.

IULIANO, ANGELA ASSUNTA (University of Naples L'Orientale)

Traduzione e identità: la creazione dell'identità svedese dalle Eufemiavisorna alle cronache in rima [Translation and Identity: the Creation of Swedish Identity from Eufemiavisorna to Rhymed Chronicles]

Le prime testimonianze letterarie svedesi (XIV secolo) sono un gruppo di opere dal genere alquanto definito: le *Eufemiavisor*, traduzioni di tre poemi cavallereschi, e la *Erikskrönikan*, cronaca in rima.

In questo paper intendo illustrare come queste opere siano state funzionali alla creazione di un'identità svedese e di un'ideologia. In particolare, intendo mettere in luce il ruolo che la traduzione da un lato e la scrittura storica/'storiografica' dall'altro hanno avuto nella creazione e formazione dell'identità svedese, sia nel periodo in cui sono state composte, cioè i primi vent'anni del 1300, e sia nei due secoli successivi, durante i quali sono state effettuate successive redazioni, e talora continuazioni e riscritture.

The earliest Swedish literary records (14th century) are a group of works with a somewhat defined genre: the *Eufemiavisor*, translations of three chivalric poems, and the *Erikskrönikan*, a rhymed chronicle.

In this paper I intend to illustrate how these works were instrumental in the creation of a Swedish identity and ideology. In particular, I intend to highlight the role that translation, on the one hand, and historical/'historiographical' writing, on the other, played in the creation and formation of Swedish identity, both in the period in which they were composed, i.e., the first two decades of the 1300s, and in the following two centuries, during which successive editions, and sometimes continuations and rewritings, were made.

JANI DÓRA (University of Naples L'Orientale)

Identitás és kétnyelvűség Weinrauch Katalin *Az én titkoss naplóm.* (B. Öcsi, a ukrán isk. 4-ik. osztályos tan.) c. könyvében [Identity and Bilingualism in Katalin Weinrauch's work *My secret diary.* (Öcsi B. is the 4th grade student of the Ukrainian school)]

A kétnyelvűség kulcsfontosságú szerepet játszik a Magyarország és Ukrajna között felnövő gyermek identitásfejlődésében a kárpátaljai régióban, amelyet jelentős nyelvi, kulturális és vallási sokszínűség jellemez. A magyar anyanyelvű főhős a betegsége miatt kénytelen ukrán iskolába járni. Ez az esemény egy nyelvi és kulturális érési folyamat kezdetét jelenti, amely kétnyelvű és multikulturális környezetben bontakozik ki. Egyrészt a magyar nyelv érzelmi és kulturális kapcsolatot jelent etnikai gyökereihez, másrészt az ukrán nyelv egyre inkább a beilleszkedés és a közéletben való részvétel eszközévé válik. Ez a kezdetben feszültséget okozó nyelvi kettősség fokozatosan erősíti a gyermek nyelvi kompetenciáit, és végül lehetővé teszi számára, hogy segítse idősebb testvérét az ukrán nyelvvel, egy ironikusan megfordított dinamikában. Ez a tapasztalat mélyen befolyásolja az identitását és a hovatartozás érzését, és a nyelvi kihívásokat a jövője szempontjából értékes eszközökké változtatja.

Bilingualism plays a pivotal role in the identity development of a child growing up between Hungary and Ukraine in the Transcarpathian region, an area characterized by significant linguistic, cultural, and religious diversity. The protagonist, a native Hungarian speaker, is compelled to attend a Ukrainian school due to illness. This event marks the beginning of a linguistic and cultural maturation process that unfolds in a bilingual and multicultural context. On the one hand, Hungarian represents an emotional and cultural connection to his ethnic roots; on the other, Ukrainian increasingly becomes a tool for integration and participation in public life. This linguistic duality, initially a source of tension, progressively enhances the child's language competencies, eventually enabling him to assist his older brother with Ukrainian, in an ironically reversed dynamic. This experience profoundly influences his identity and sense of belonging, turning linguistic challenges into valuable assets for his future.

KOVÁCS GÁBOR (University of Pannonia)

A név, a szó, a cselekvés és a szubjektum (Az alakmásképzés nyelvi alapjai az irodalmi elbeszélésben) [Name, Word, Action and Subject. Linguistic Aspects of the Problem of Counterpart in Literary Narrative]

Alberto Moravia a *L'amicizia – Barátság (Racconti romai, Római történetek)* – című novelláját elemző előadásomban azt járom körül, hogyan alapozza meg a szereplőt megjelölő név és a tevékenységét megjelölő szó jelentésének költői figurációja a történet középpontjába helyezett szereplői cselekvés szubjektumát, illetve a perszonális elbeszélésként adott szöveg szubjektumát. Előfeltevésem, hogy a személynév jelentésének és a foglalkozást megnevező szó jelentésének különbsége egy kétosztatú szűzsé kibontásához vezet, amelyben a két cselekmény összefűzése egy feszültségekkel teli értelmező (metaforikus) viszonyt teremt. Ezt a jelenséget nevezem narratív paralelizmusnak, amely egy olyan sajátos prózai szövegvilágot képez, amelyben a szereplői szubjektum megformálása egy (a cselekvéshez kötődő) tárgyi alakmási megfeleltetésen keresztül megy végbe.

In my paper which interprets Alberto Moravia's short story entitled *L'amicizia* I would like to examine the process that configures the subject of action and the subject of the personal narrative text by a special poetical figuration of the meaning of the main character's name and

the meaning of the word that designates his activity. My presupposition is that the difference of the meaning of the main character's name and the meaning of the word that designates his job (activity) creates a two-fold emplotment in which the two plots interweave in an interpretative (metaphorical) connexion that is full of contrasts. This is what I call narrative parallelism. Narrative parallelism results in a special prosaic text world in which the formation of the main character's subject is controlled by a correspondence with its counterpart (an alter-ego in the object of action).

LADÁNYI ISTVÁN (University of Pannonia)

A nevek jelentősége és jelentése Tolnai Ottó *Szeméremékszerek* című regénytrilógiájában
[The Significance and Meanings of Names in Ottó Tolnai's Trilogy of Novels entitled *Szeméremékszerek*]

Tolnai Ottó (1940) lírájával és prózájával foglalkozó kutatások kevésbé foglalkoznak a nevek problémájával, legfeljebb a művekben felismerhető alteregók nevei kapnak külön figyelmet. Az alteregók, a szereplők nevei, a helynevek, utcanevek azért is érdekesek a figyelmünkre, mert ezekben a Tolnai-szövegvilág lírapoétikai és prózapoétikai jellemzők találkoznak. A *Szeméremékszerek* regénytrilógiában a szerzői alteregóval, illetve az implikált szerzővel foglalkozva nem kerülhetjük meg T. Orbán Olivér, Regény Misu, Kafka Feri és a többiek nevének, a névadás szerepének és módjának vizsgálatát. A Tolnai-prózában megjelenített térségre, Szabadkára és Észak-Bácskára jellemző magyar, bunjevac, szerb és más nevek magától értetődő használata is érdekes a figyelmünkre, akárcsak a földrajzi nevek, különösen a mikroközeg lokális neveinek gyakori, részletezően pontos használata. Különösen jelentéstelített a nevek, megnevezések körüli bizonytalanságok, pontatlanságok visszatérő előfordulása: a nevek gyakran igényelnek magyarázatot az elbeszélő részéről, bizonytalan az írásmódjuk vagy a kiejtésük, gyakran jutnak szerephez a ragadványnevek a polgári nevek használata helyett, vagyis név és identitás kapcsolata gyakran feltételessé, máskor egészen banális módon beszédessé válik.

Researches dealing with Ottó Tolnai's poetry and prose are less concerned with the problem of names, at most the names of recognizable alter egos in the works receive special attention. The alter egos, the names of the characters, the names of places and street names are worthy of our attention because the lyrical and prose poetic characteristics of the Tolnai's texts are concentrated in them. When dealing with the author's alter ego and the implied author in the novel trilogy *Szeméremékszerek*, we cannot ignore examining the names of Olivér T. Orbán, Regény Misu, Feri Kafka and the others, the role and method of naming. The use of Hungarian, Bunjevac, Serbian and other names characteristic of the region represented in Tolnai's prose, is also worthy of our attention, as is the frequent, precisely detailed use of geographical names, especially the local names. The frequency of uncertainties in name forms is typical: their spelling or pronunciation is uncertain, nicknames often play a role instead of civil names, so the relationship between name and identity often becomes conditional, and sometimes becomes quite banal.

NOSCHESI, MARIA PAOLA¹ –DI SALVO, MARGHERITA¹ –MAFFIA, MARTA² (¹University of Naples Federico II, ²University of Naples L’Orientale)

Fratture identitarie e usi linguistici nelle autobiografie di immigrati ucraini a Napoli [Identity Ruptures and Language Uses in the Autobiographies of Ukrainian Immigrants in Naples]

La comunità ucraina è la seconda comunità etnica di Napoli, con 7.053 presenze nel 2022, ben radicata e composta principalmente da donne di prima generazione (79%) [1].

Il presente lavoro si propone di descrivere come viene costruita l’identità etno-linguistica [2] nelle narrazioni autobiografiche [3] degli ucraini a Napoli.

I dati sono stati raccolti attraverso interviste semi-strutturate a 25 immigrati ucraini di prima generazione (16 donne e 9 uomini, età media 44 anni). Adottando un approccio qualitativo, abbiamo osservato come i soggetti raccontano gli effetti della migrazione sui loro repertori plurilingui e sugli usi della lingua, considerando sia il loro background linguistico sia l’acquisizione di nuove varietà a Napoli. Abbiamo anche indagato come eventi politici recenti e “dirompenti” abbiano influenzato le scelte linguistiche in Italia e il mantenimento della lingua sia ucraina che russa, portando anche a un processo di negoziazione dell’identità personale.

The Ukrainian community is the second largest ethnic community in Naples, with 7,053 presences in 2022, well-established and composed mainly by first-generation women (79%) [1].

This paper aims to describe how the ethno-linguistic identity is constructed [2] in the autobiographical narratives [3] of Ukrainians in Naples.

Data were collected through semi-structured interviews with 25 first-generation Ukrainian immigrants (16 females and 9 males, average age 44 years). Adopting a qualitative approach, we observed how subjects narrate the effects of migration on their plurilingual repertoires and language uses, considering both their linguistic background and the acquisition of new varieties in Naples. We also investigated how recent and “disruptive” political events influenced linguistic choices in Italy and language maintenance of both Ukrainian and Russian, also leading to a process of self-identity negotiation.

[1] Dedalus Cooperativa Sociale, *Modelli insediativi e livelli di integrazione dei cittadini immigrati nella città di Napoli*, 2023.

[2] Remotti, F., *Contro l’identità*, Laterza, Roma, 1997.

[3] Cognigni, E., *Vivere la migrazione tra e con le lingue: funzioni del racconto e dell’analisi biografica nell’apprendimento dell’italiano come lingua seconda*, Porto Sant’elpidio, Wizarts, 2007.

OLLÉ EMESE (University of Pannonia)

Füstös (test)képek – a test láttatása és leírása Lakatos Menyhért *Füstös képek* című regényében [Smokey Body Images – Description and Presentation of Bodies in Menyhért Lakatos's Novel called *The Color of Smoke*]

Lakatos Menyhért 1975-ben adta ki regényét *Füstös képek* címmel, melyet a korabeli olvasók nagy örömmel fogadtak, s több kritikus is górcső alá vette a témát. Mára a szerző és műve kevésbé központi helyzetű irodalmunkban, pedig az író olyan problémákat feszeget, melyeknek a mai napig van aktualitása. Lakatos egy kis közösségre szűkítve, egy fiatal fiú szemén át láttatja a folyamatos munkanélküliségből adódó éhezést és nyomor kilátástalanságát, a cigány nők szexuális prédaként való kihasználását, valamint a sztereotípiák miatti kirekesztettségét. Kutatásom arra irányul, milyen szerepet játszik a regényben a test megjelenítése, a másik testének látása és láttatása, az elbeszélői kettős tekintet, valamint a testi szenvedés leírása.

Kutatásom célja feltárni a szereplők viszonyát saját, illetve egymás testéhez. Vezérfonalam kívülről befelé haladva az öltözködéstől és tisztálkodástól jut majd el egyre mélyebb testi tapasztalások – betegségek, éhség, nemi ösztönök – felé, ily módon adva a regényben lévő testképi leírások széles spektrumának értelmezését.

Menyhért Lakatos published his novel entitled *The Color of Smoke* in 1975, which was celebrated by the readers of the time, and several critics scrutinized the subject. Nowadays, the author and his work are less central in our literature, even though the writer tackles problems that are still relevant to this day. Narrowing to a small community, Lakatos shows all things through the eyes of a young boy, including the hopelessness of hunger and poverty resulting from continuous unemployment, the exploitation of Gypsy women as sexual prey, and exclusion due to stereotypes. The main issue of my study is what is the role of portraying bodies in the novel, seeing other's bodies and make them to be seen, the narrator's double gaze, and the description of physical suffering. The purpose of my research is to reveal the relationship of the characters to their own and each other's bodies. Moving from outside to inside from dressing and cleansing the analysis is going to get to deeper and deeper corporeal experiences – diseases, hunger, sexual instincts – this way providing an interpretation of the wide spectrum of body image descriptions in the novel.

PAPP JUDIT (University of Naples L'Orientale)

Név és identitás a kárpátaljai magyar hadifoglyok lágerköltészetében [Name and Identity in the Lager Poetry of the Transcarpathian Prisoners of War]

Jelen előadás a nevek és az identitás jelentőségével foglalkozik a második világháború alatt a szovjet munkatáborokban fogva tartott magyar hadifoglyok által írt versekben, amelyet általában Gulag-költészetként tartanak számon. Ezek a versek a szélsőséges száműzetés és kényszermunka körülményei között születtek; a szovjet munkatáborokba hurcolt katonák és civilek megrázó élményeit tükrözik, miközben a túlélés, a kitelepítés, valamint a személyes és nemzeti identitás mélységes kizökkenésének témáit dolgozzák fel. A szovjet elnyomás brutalitása közepette a költők titkos versei a kulturális és szellemi ellenállás megnyilvánulásai. A magyar költők e műveken keresztül önazonosságukat és emberségüket érvényesítették a totalitarizmus dehumanizáló erőivel szemben. Az előadás a személyes identitás és a névadás közötti bonyolult kapcsolat vizsgálatán keresztül mutatja be, hogyan viselték el a költők körülményeik kemény valóságát, miközben kifejezték egyéniségüket és kulturális örökségüket. Verseiken keresztül rámutattak azon küzdelmeikre, amelyekkel identitásuk megőrzéséért harcoltak az elnyomás közepette, valamint arra, hogy a nevek és az emlékezet milyen mély hatással volt az emberi tapasztalatokra a Gulag-rendszerben.

This paper focuses on the significance of names and identity in the poetry composed by Hungarian prisoners of war in Soviet labor camps during World War II, which is commonly referred to as Gulag poetry. Composed under conditions of extreme exile and forced labor, these poems reflect on the harrowing experiences of soldiers and civilians captured and deported to Soviet labor camps, and explore themes of survival, displacement, and the profound dislocation of personal and national identity. Amid the brutality of Soviet repression, the poets' clandestine verses stand as acts of cultural and intellectual resistance. Through this body of work, Hungarian poets asserted their identity and humanity in defiance of the dehumanizing forces of totalitarianism. By examining the complex relationship between personal identity and the act of naming, the study reflects on how these poets endured the harsh realities of their circumstances while expressing their individuality and cultural heritage. Through their verses,

they brought to light the struggles of preserving their identity in the face of oppression and the profound impact that names and memory have on the human experience within the Gulag system.

PELCZÉDER KATALIN(University of Pannonia)

A hamis oklevelek helynévtörténeti forrásértéke [The Source Value of Forged Charters in Historical Toponomastics]

Az előadás a korai ómagyar kori nyelvtörténeti vizsgálatokhoz kapcsolódik. Az utóbbi években került előtérbe az a kutatási irány, mely a hamis és másolatban fennmaradt oklevelek nyelvtörténeti hasznosíthatóságának a lehetőségeivel foglalkozik. A téma azért fontos, mert a 11–12. század szegény eredeti és hiteles oklevelekben, és ennek a forráscsoportnak a bevonása szolgálhat újabb ismeretekkel nyelvünk korai történetére (elsősorban a hang-, a helyesírás-, a morféma- és a névtörténetre) vonatkozóan.

A vizsgálat tárgya a veszprémi káptalan 1082-re datált (de feltehetőleg az 1320-as években keletkezett) hamis birtokösszeírása, mely jelentős számú magyar nyelvű szórványt, főként helynevet tartalmaz. Az oklevél hálózatos kapcsolatainak a felderítésével meghatároztam azokat a nyelvi elemeket, melyek a 11. századra vonatkozóan névtörténeti forrásértékkel bírnak: ez azokat a helyneveket jelenti, melyek bizonyíthatóan léteztek már 1082 előtt is. Ezeket a neveket elemeztem hang- és helyesírás-történeti, morfológiai, továbbá névtani szempontból. A nyelvi elemzés célja annak a megállapítása, hogy lehetett-e az oklevélnek egy korai, a hamisított korból származó rétege: azaz tartalmaz-e az oklevél 11. századi nyelvtörténeti hitelességű neveket.

The presentation is related to early Old Hungarian linguistic history studies. This is a new area of research: how false and copied diplomas can be incorporated into linguistic history research. The topic is important because the 11th-12th centuries are poor in original and authentic documents, and the inclusion of this group of sources can provide new insights into the early history of our language (especially the history of phonology, orthography, morphology and onomastics).

The object of my study is a false census of Veszprém dated 1082 (but actually dates from 1320s). This document contains a significant number of Hungarian elements, mainly place names. By identifying the network connections of the charter, I have determined the linguistic elements that have a source value for the history of names in the 11th century: these are place names that must have existed before 1082. I have analysed these names from a phonological, orthographic, morphological and onomastic point of view. The aim of the linguistic analysis is to determine whether the charter may have contained an early layer of names from the falsified period. Whether the document contains names with 11th century linguistic historical authenticity.

PETRUCCI, FRANCESCO (University of Naples L'Orientale)

Esempi di biculturalismo nella letteratura per l'infanzia ungherese. Jane Haining (1897-1944) e *Hetvenhét vörös bárány* di Margit Halász [Examples of Biculturalism in Hungarian Children's Literature. Jane Haining (1897-1944) and *Hetvenhét vörös bárány* by Margit Halász]

A ottant'anni dalla sua morte ad Auschwitz, Jane Haining continua a rappresentare un esempio di biculturalità. Attraverso il suo ricordo, il presente intervento mira a introdurre all'opera *Hetvenhét vörös bárány* di Margit Halász. Questo libro illustrato non solo rende omaggio alla missionaria, ma trae anche ispirazione dalla sua esistenza per creare una cornice narrativa contenente racconti nei quali si intrecciano elementi appartenenti su più livelli alla cultura ungherese e scozzese. Dopo l'introduzione generale all'opera, l'intervento si concentrerà su alcuni esempi linguistici, analizzandoli al fine di svelare la complessità delle interazioni culturali durante il processo di traduzione. In tal modo, si intende contribuire a una maggiore comprensione di come la letteratura per l'infanzia possa fungere da ponte tra culture diverse, promuovendo una riflessione più ampia sull'identità in un contesto mitteleuropeo.

Eighty years after her death in Auschwitz, Jane Haining continues to be an example of biculturalism. Through her memory, this presentation aims to introduce the work *Hetvenhét vörös bárány* by Margit Halász. This illustrated book not only pays homage to the missionary, but also draws inspiration from her life to create a narrative framework containing stories in which elements belonging to Hungarian and Scottish culture are intertwined on multiple levels. After the general introduction to the work, the presentation will focus on some linguistic examples, analysing them in order to reveal the complexity of cultural interactions during the translation process. In this way it is intended to contribute to a greater understanding of how children's literature can act as a bridge between different cultures, promoting a broader reflection on identity in a Central European context.

SZABÓ MELINDA (University of Pannonia)

Nyelvi diverzitás Észtországban [Language diversity in Estonia]

Az észt terület első népszámlálására 1782-ben került sor, amikor az Orosz Birodalomban az adófizetőket vették számba. A 18. század végén a német kisebbség nagyobb arányban képviseltette magát, mint az oroszajkúak. A más nyelveket beszélők létszáma ekkor meghaladta a 16 ezer főt. A 19. században a cári Oroszországban statisztikákat készítettek a balti államok népességéről. Az 1881-es „kísérleti” népszámlálás azt mutatta, hogy Észtországban azott élők 90%-a vallotta magát észt nyelvűnek, 5%-a német anyanyelvűnek és 3%-a oroszajkúnak. Észtország a lakosság nemzeti összetételét tekintve Európa egyik legegységesebb országa volt a 20. század elején.

Az Észtországban használt anyanyelvek száma 2018-ban 211-re, 2020-ban 231-re emelkedett. A legtöbb beszélőt számláló nyelvek az ukrán, a belorusz, a finn, az angol, a lett, a német és a litván, és csupán a lakosság 1%-a volt az, aki más anyanyelvet beszélt; a legtöbb nyelv esetében 5 fő alatti volt az anyanyelvi beszélők száma. 2020 elején az észt nyelvet beszélők a lakosság 68 százalékát jelentették. A második leggyakrabban beszélt anyanyelv az orosz volt, amelyet 2020 elején a lakosság több mint egyharmada használt.

Az észtek mint államalkotó nemzet nyelvük megőrzése érdekében komoly és példaértékű nyelvpolitikai döntéseket hoznak; ezek a nyelvi döntések a kisebbségi nyelvek tiszteletben tartása mellett egyértelműen az észtek nyelvi és nemzeti identitását erősítik.

The first census of the Estonian territory was conducted in 1782, counting taxpayers within the Russian Empire. By the late 18th century, the German minority had a larger presence than the Russian population. At that time, over 16,000 speakers of various other languages were recorded. In the 19th century, population statistics for the Baltic states were gathered in tsarist Russia. An 'experimental' census in 1881 revealed that 90% of Estonia's inhabitants identified as Estonian-speaking, while 5% spoke German and 3% spoke Russian. At the dawn of the 20th century, Estonia was one of the most ethnically homogeneous countries in Europe. By 2018, the number of mother tongues spoken in Estonia had risen to 211, increasing to 231 by 2020. The most commonly spoken languages included Ukrainian, Belarusian, Finnish, English, Latvian, German, and Lithuanian, with only 1% of the population using other languages; in fact, most languages had fewer than five native speakers. At the start of 2020, Estonian speakers comprised 68% of the population, with Russian being the second most prevalent mother tongue, spoken by more than one-third of the residents. As a nation, Estonians are making significant and commendable efforts in language policy to preserve their native tongue. These policies, while honoring minority languages, play a crucial role in reinforcing the linguistic and national identity of the Estonian people.

SZÁVAI DOROTTYA (University of Pannonia)

Az elégia mint név és műfaji identitás Közép-Európában [The Elegy as Name and Genre Identity in Central Europe]

Az előadás abból indul ki, hogy a kortárs magyar költészetben az utóbbi időben feltűnően fölerősödött az elégia műfajának a jelenléte. Annyira, hogy az utóbbi pár év líratermésében számos olyan kötetet találunk, mely címében is hordozza a műfaji jelölőt. (Ld. pl. Jász Attila: *El*, Turczai István *Üresség. Elégia a másnapért, hajnaltól hajnalig, négy tételben*, Vörös István az *Elégia lakói*, Krusovszky Dénes: *Elégiazaj*.)

Kérdésfelvetésem, mely röviden vázolja a műfaji kánon e szempontból releváns európai előtörténetét, egyben arra is irányul, vajon e klasszikus, kanonikus és kánonképző költői műfaj kortárs magyar változatainak vannak-e sajátosan közép-európai vonatkozásai, netán poétikai jegyei.

Előadásomban az elégia műfaji identitásával foglalkozom a modern, ill. a kortárs magyar költészetben közép-európai kontextusban. Figyelmem e klasszikus lírai műfaj történetének olyan korpuszaira terjed ki, melyekben a megnevezés, a névadás központi jelentőséggel bír (ld. József Attila, Petri György, Kemény István), s melyekben az elégia jelenléte és/vagy az elégikus beszédmód valamilyen módon a közép-európai identitással összefüggésben áll. A vizsgált versek, életművek az elégia műfaját mint a névadás/megnevezés aktusát, ill. mint a közép-európai identitás megnyilvánulását tárják elénk.

The genre of the Elegy has had a growing presence in contemporary Hungarian poetry in recent times. Several volumes of poetry published over the past few years feature the name of the genre in their title (see e.g. Attila Jász: *El*, István Turczi: *Üresség. Elégia a másnapért, hajnaltól hajnalig, négy tételben*, István Vörös: *Elégia lakói*, Dénes Krusovszky: *Elégiazaj*).

In my paper, I will provide a brief overview of the relevant aspects of the European history of the genre's canon, and I will address the question whether the contemporary Hungarian representatives of this classical, canonical and canon-forming genre have specifically Central European characteristics or poetic features.

I will also provide the genre identity of the Elegy in the modern and contemporary Hungarian poetry in some lyrical oeuvres where the presence of the name or nomination is in a central position (see e.g. Attila József, György Petri, István Kemény) and the presence of the elegy is connected to the Central European identity.

ZÁMBÓ BIANKA (University of Pannonia)

Név és kép: az identitás két arca [Name and Image: the Two Faces of Identity in Dezső Tandori's Monogram Poems]

Előadásomban a monogramba rejtett identitás kérdését vizsgálom a vizuális költészet aspektusából. Tandori Dezső *Ördöglakat* című kötetének intermediális természetű rajzversei a konceptuális művészettel rokoníthatóak, hisz alapvetően fogalmi természetűek. Az azonos szinten lévő vizuális és verbális elemek egymást kiegészítő játékból adódik össze a gondolati tartalom megformálása. A kötet meghatározó motívuma a *td* betűpárból megformált „alakzat”, mely rajzos játékaival egyszerre jeleníti meg a költői én monogrammá redukált alakváltozatát, valamint ugyanazon személy sírját, azaz a „saját kezüleg” múlt idejűvé tett életmű faragott mását.

In my presentation I will explore the question of identity hidden in the monogram from the perspective of visual poetry. Intermediate poems from Dezső Tandori's volume *Ördöglakat* are related to conceptual art, since they are essentially conceptual in nature. It is the interplay of the visual and verbal elements that creates the meaning of the work. The dominant motif of the book is the letter pair '*td*'. The '*td*' is both a monogrammed version of the poetic self and an image of the grave of the same person.

Szervezőbizottság / Organizing committee:

Papp Judit, Pelczéder Katalin, Szávai Dorottya

Az absztraktfüzet szerkesztői / Editors of the book of abstracts:

Pelczéder Katalin, Szávai Dorottya

Technikai szerkesztők / Technical editors:

Ollé Emese, Szili Cintia

Design:

Hömöstreai Péter

Veszprém, Pannon Egyetem, 2024

